

Første næstformand (Grete Hæckerup): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v.

(Lovforslaget (nr. 218) findes i tillæg A. sp. 7449, fremsættelsen i tidenden sp. 3865).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bent Sørensen: Det forslag, der her er til behandling, er for så vidt foranlediget af socialdemokratiets holdning til den betalingsordning, der blev gennemført i aftenskolerne i sidste samling. Ved behandlingen dengang fremførtes det meget kraftigt fra socialdemokratiets side, at betalingsindførelsen ville medføre en nedgang i antallet af elever i aftenskolen, og at det samtidig ville give en socialt skæv fordeling. Den opgørelse, man har på indeværende tidspunkt, tyder på, at der i den forløbne vinter har været et fald på ca. 25 pct., og hvad angår den skæve fordeling rent socialt, er der heller ingen tvivl om, at den er til stede.

Der var dog ét gode i forbindelse med indførelsen af elevbetalingen, og det var, at man kom væk fra et besværligt kontrolsystem. Der blev nu kun sat som betingelse, at læreren kunne godkendes til det pågældende fag, han skulle undervise i, og så skulle man godkende selve undervisningsplanen for faget. Socialdemokratiet erkender, at dette var en forbedring og en god forbedring i forhold til det, man havde før, og det er også derfor, man nu ikke stiller krav om en fuldstændig ophævelse af elevbetalingen.

Jeg vil dog gerne kraftigt understrege, at partiets mål stadig er, at al undervisning, også i aftenskolen, bør være gratis. Men dette kan først gennemføres, når man når frem til en anden styring af hele området, således at man sikrer den fornødne kontrol på anden måde. Jeg vil gerne her kraftigt henstille til undervisningsministeren, at han fremskynder undersøgelserne af, hvordan man kan forenkle hele kontrolsystemet in-

den for fritidssektoren. Vi må i dag erkende, at der er opbygget et meget sindrigt system, som må og skal forenkles.

Det har været udtalt, at der i den forløbne vinter har været en tendens til, at der er blevet dannet flere hold end tidligere, selv om der var færre elever. Denne tendens må nok tilskrives, at der ikke længere kræves hverken bestemte igang sætningstal ved holdets begyndelse eller et bestemt gennemsnitstal. Jeg vil gerne spørge ministeren, om dette er tilfældet, og i bekræftende fald, om ministeren vil være indstillet på at stille ændringsforslag til det fremsatte forslag med henblik på en ændring af denne tendens til at starte alt for mange hold, således at udgifterne bliver endnu større, og således at der ikke fremkommer nogen reel besparelse. Når vi nu sætter elevbetalingen ned fra 1/3 til 1/6, må man vel nok forudse, at den udvikling, der har været i gang i vinteren 1971-72, vil fortsætte.

Til slut vil jeg ikke undlade som kommunalmand at sige, at forslaget betyder jo en merudgift for kommunerne på ca. 6-7 mill. kr., og det er sådan set lidt kedeligt, når kommunerne er i et skatteloftsår. Jeg skal henstille, at dette er undtagelsen, som kan accepteres, dels på grund af beløbets lidenhed, dels på grund af, at man fra regeringen i anden forbindelse — her kan jeg nævne boligsikringsloven — har stillet kommunerne lidt bedre, end de var stillet før.

Med disse ord skal jeg på socialdemokratiets vegne anbefale forslaget til hurtig og velvillig behandling.

Gerda Møller: Det kan virke noget overraskende i en tid, hvor man fra regeringens side leder med lys og lygte efter besparelser, at se endnu et udgiftkrævende forslag på bordet. Man kan nok hævde, at det ikke er noget stort beløb, men som bekendt har det gamle ord ret i, at mange bække små gør en stor å.

Nu blev der fra den socialdemokratiske ordfører sagt, at man principielt havde den indstilling, at al undervisning skulle være gratis. Jeg tror godt, man kan få folk til at forstå, at al kompetencegivende undervisning skal være gratis, altså en undervisning, hvor der er tale om en egentlig uddannelse. Jeg er ikke så sikker på, at man får folk til at forstå, at ikke-kompetencegivende under-

[Gerda Møller.]

visning også skal være gratis eller næsten gratis.

Det konservative folkeparti vil ikke være med til flere offentlige udgifter end højest nødvendigt, og vi må derfor afvise det foreliggende lovforslag.

Det kan undre, at man fra regeringens side ikke har lagt mere vægt på samtidig at nå frem til nogle besparelser inden for hele området. Dengang vi ændrede loven sidste år, kunne vi alle glæde os over, at vi fremover ville få en helt anderledes smidig administration end den, vi kørte med hidtil. Vi ville komme af med et unødigt kontrolsystem, der skulle rationaliseres. Desværre må vi erkende, at denne rationalisering og dermed alle de ønskede administrative lettelser ikke helt er slået igennem alle vegne. Efter vor mening må vi have denne rationalisering, og vi må have den hurtigt, men jeg er bange for, at det foreliggende lovforslag ikke vil hjælpe med til denne rationalisering. Jeg har godt nok bemærket ministerens ord i fremsættelsestalen om, at de lempelser i kontrolsystemet, som gennemførtes i forbindelse med betalingens indførelse, i princippet tænkes opretholdt. Ja, de tænkes i princippet opretholdt, men der ligger altså ikke noget fast tilsagn, og derfor kan man frygte, at der i stedet for yderligere lettelser bliver tale om flere regler.

Den foregående ordfører var inde på, at lovforslaget medfører en merudgift for kommunerne. Jeg tror, at den omstændighed, at vi, jeg var lige ved at sige hvert eneste år, det er måske meget sagt, men i hvert fald omtrent hvert år i den sidste tid har ændret på dette lovområde — og for øvrigt har vi også ændret på andre undervisningsområder, og det siges i bemærkningerne, at denne lovgivning inden for en overskuelig fremtid igen skal tages op til revision — betyder både administrative besværligheder for kommunen og penge for kommunen. Jeg tror altså, man kunne hente nogle af besparelserne ind dér i stedet for.

Vi vil altså ikke være med til dette lovforslag, men vi er parat til i udvalget at komme med forslag, som virkelig kan forenkle og lette hele administrationen, og på den baggrund går vi ind i et positivt udvalgsarbejde.

Robert Christensen: Vi har lige hørt ordføreren for socialdemokratiet sige, at socialdemokratiet i princippet mente, at al undervisning burde være gratis. Det er jo et smukt princip, og mon vi egentlig ikke har det princip alle sammen? Det vil jeg tro vi har. Derfor finder jeg anledning til at indlede med bemærkningen om, at den første, der angreb gratisprincippet i fritidsloven, var den daværende socialdemokratiske undervisningsminister, nu udenrigsminister K. B. Andersen, som i det oprindelige forslag til fritidsloven foreslog, at interessegrupper for voksne skulle være betalende, og at de skulle betale 1/3 af lærerlønningerne. Det var det første anslag på gratisprincippet, og det gik jo igennem i den første lov. Derpå viste det sig ude i praksis at være umuligt at skelne imellem, hvilke fag der kom ind under interessegrupper, og hvilke fag der kom ind under aftenskoleloven. Derfor var denne forskelsbehandling i aftenskoleundervisningen umulig at opretholde, og det medførte, at den forrige regering indførte princippet om, at der skulle betales 1/3 i al aftenskoleundervisning. Men endnu en gang: anslaget mod gratisprincippet og begyndelsen til betalingen kom fra den daværende undervisningsminister, der kom med dette forslag.

Det er nok rigtigt også at gøre opmærksom på, at når det efter fritidsloven drejer sig om en undervisning, der er, som fru Gerda Møller sagde, kompetencegivende, altså den prøveforberedende undervisning, og når det drejer sig om den afdeling i fritidsloven om erhvervsmæssige kurser, hvorefter man kan etablere videreuddannelse af mange forskellige arter — desværre begrænses det af, at man ikke kan lave de videregående uddannelser, der omfattes af anden lovgivning — når det drejer sig om disse to områder i loven, så er undervisningen stadig væk gratis. Man har lov at konkludere, at den undervisning, der foregår under fritidsloven, og som er et alternativ til en gratis undervisning i de offentlige skoler, er gratis. Når det drejer sig om den undervisning, der har et alternativ i de private skoler, højskoler m. m., så er der tale om betaling, men der betales jo også for undervisningen på de alternative skoler, jeg nævnte.

Jeg er overbevist om, at den ændring, der skete i fritidsloven sidste år, hvorved beta-

[Robert Christensen.]

lingsprincippet med elevernes betaling af 1/3 indførtes, ikke har virket forkert. Vi regnede med dengang, at det ville sænke aktiviteten på visse områder. Det har det også gjort. Men det er først og fremmest de områder, som ikke har betydet så meget for deltagerne, at de har været villige til at betale for det. Hvis det skal skæres ud i pap, så vidste vi jo godt, at vi her i landet har en del syundervisning, hvor eleverne det første par år lærer at sy, derefter går de med for at få klippet, sådan at de selv kan sy. Det er en social foranstaltning, det er ikke en foranstaltning, der hører hjemme under undervisningsministeriet. Hvis kommunerne ønsker, der skal være gratis klipping af kjoler, frakker m. m., så kan de jo oprette en gratis klippestue og så klare det på den måde. Det var værd at bemærke i udsendelsen i tv forleden, at hver gang man spurgte eleverne, om de fandt, det var for dyrt, så svarede eleverne, at det var det ikke.

Baggrunden for lovforslaget er vel nærmest den, at da vi sidste år behandlede VKR-regeringens forslag ved førstebehandling, brugte en ikke særlig betænksom socialdemokratisk ordfører det lille trick at sige, at det ville socialdemokratiet ikke være med til, og hvis man fik magt til det, så ville man føre den lov tilbage. Der er altså tale om indfrielse af et valgløfte, og vi må nu konstatere, at man alligevel kun indfried løftet halvt, idet man ikke igen gør undervisningen gratis, men kun halverer betalingen. Man påfører statskassen en merudgift på 6-7 mill. kr. og kommunerne det samme på et tidspunkt, hvor de har lagt deres budgetter. Det er nok også værd at minde om, det gjorde den socialdemokratiske ordfører jo også.

Hvis undervisningsministeren stadig mener, at det er rigtigt at få dette lovforslag til udvalgsbehandling, så kan vi da godt hjælpe, for vi har i mit parti nogle ideer om og har udtrykt dem i vores handlingsprogram, at vi i virkeligheden burde lave to love, en lov, der handlede om uddannelse i fritiden, hvor aktiviteterne selvfølgelig skal være gratis, og så en lov, der handler om alt det, vi kalder lystbetonet eller hobbybetonet undervisning, hvor vi så kunne finde en betalingsats.

Nu er det nævnte jo ikke et ændringsfor-

slag, men en ide til helt nye love. Hvis forslaget stadig væk skal behandles, kan vi da også godt komme med ændringsforslag. Det er jo en kædsgerning, at forbrugerne af denne lovgivning i ret høj grad har opfattet et vist begyndelsestal, et minimumstal, som også et maksimumstal, og derfor kan vi godt tænke os at stille ændringsforslag om adgangen til at starte parallelle hold. Selv om der skal være 10 ved begyndelsen, er det jo ikke sikkert, man behøver at starte to hold, fordi man har 20, eller fordi man har 21. Det kan vi godt tænke os at medvirke til at få ændret.

Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren om dette lovforslag, der kun drejer sig om 6-7 mill. kr. for statskassen: vi kan jo alle komme ind under nødvendighedens lov; der sidder nogle mennesker i regeringen og et udvalg nedsat af partierne for at spare, for at prioritere statsudgifterne, det er ikke sikkert, at undervisningsministerens ressort kan blive friholdt ved sådanne besparelser, derfor vil jeg gerne bede undervisningsministeren om virkelig at tænke på en prioritering inden for undervisningsministeriets udgiftsområde; disse tanker kunne måske føre til, når vi samtidig behandler bl. a. et lovforslag om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser, at undervisningsministeren kom til det resultat ved sin omtanke, at en merudgift til fritidsloven ikke bør stå så forfærdelig højt i prioritetsrækken. Dermed være ikke sagt, at vi er modstandere af det, men jeg tror, der er andre områder, vi bliver nødt til at koncentrere os om at tilgodese, også på en del af fritidsaktiviteternes bekostning.

Endelig vil jeg gerne nævne, at vi har jo her i dette ting noget i retning af en gentleman's agreement om en dato, der hedder den 15. marts. Når regeringen tiltrådte i oktober måned og det drejer sig om at ændre brøken 1/3 til 5/12, havde det så virkelig været nødvendigt at have mere end 4 måneders forberedelsestid, sådan at dette lovforslag skal komme på et tidspunkt, hvor folketinget erfaringsmæssigt og også i år har særdeles meget at lave?

Jeg vil gerne slutte med at sige til undervisningsministeren: jeg mener aldrig dette lovforslag burde have været fremsat, og vi ønsker ikke at medvirke til dets gennemførelse.

Samuelson: Jeg synes, det er vigtigt at gøre opmærksom på, at der i sin tid var noget, der hed „støvsugerbanden“. Den hærgede alle ministerier, men det ministerium, som næsten slap billigst fra det, var undervisningsministeriet. Vi stillede vort medlemskab af ESRO i bero, vi rettede lidt på de valgfrie fag på seminarierne, og så fandt man ud af, at man kunne spare nogle penge ved at indføre det svenske krone-tilkrone-princip i fritidsundervisningen. Det lovforslag, som blev gennemført af den daværende regering, var altså ikke et pædagogisk forslag, men det var den hårde nødvendigheds lov, der gjorde sig gældende. Der skulle spares penge, og man mente, at det var et område, hvor man kunne spare penge, samtidig med at man lavede noget fornuftigt. Det fornuftige var, at man skulle have mulighed for at komme i gang med en forenkling af det voldsomme bureaukrati, som netop findes inden for denne sektor.

Det er rigtigt, at socialdemokratiet bombastisk meddelte, at i samme øjeblik det kom til regeringsmagten, ville det ophæve enhver form for betaling. Nu står vi altså over for, at det vil man ikke, fordi man har erkendt, at der var gode ting i den foregående lov; man sætter nu statens og kommunernes betaling op til 5/12.

Det er rigtigt, at der har været en vis tilbagegang i tilmeldingerne til aftenskolerne, 20-25 pct. Det var det første år. Det undrer mig ikke særlig efter den voldsomme hetz, der blev ført i anledning af de penge, der skulle spares her, mod den forfærdelig asociale regering, som kunne tillade sig at gøre sådan noget.

Jeg tror for øvrigt, at næste år vil nedgangen ikke blive på 20-25 pct., den vil blive mindre. Dernæst mener jeg, at det afgørende er ikke så meget, hvor mange der tilmelder sig, men hvor mange der gennemfører, altså sluttallene, og disse sluttal vil jeg meget gerne have nogle oplysninger om i udvalget. For der er vel ingen tvivl om, at der har været mange mennesker tidligere, der meldte sig til fritidsundervisning af en eller anden art, mødte op én, måske to gange og derefter holdt op.

Jeg håber, vi kan få en redegørelse for, hvor langt vi er nået med hensyn til forenkling af administrationen, og jeg vil meget

gerne være med til at se på, hvordan vi kan få en stramning, så vi ikke får disse mange alt for små hold, som er en kostbar foranstaltning.

Men jeg kan meddele, at mit parti ikke kan medvirke til at nedsætte betalingen.

Kristine Holtberg: Det er overordentlig prisværdigt, at man prøver at råde bod på de misforhold, der er blevet følgen af de spareforanstaltninger, som den forrige regering satte i gang også på dette område. Det har givetvis betydning for forringelse for store dele af fritidsundervisningen, at eleverne skulle yde bidrag, der i og for sig måske ikke var urimeligt store, men, idet de blev akkumuleret til betaling på én gang, kan forekomme afskrækkende netop for de dårligst stillede, netop for dem, som måske har størst glæde af denne undervisning.

Men det forekommer mig, at selv om nedsættelsen af elevbetalingen absolut er et fremskridt og noget, som vi gerne støtter, burde man måske se på sagen med lidt større largesse, lidt større åbenhed, ikke mindst i lyset af de erfaringer, man har gjort i de måneder, vi er i nu, hvor en helt utraditionel måde at arrangere folkeoplysning på, nemlig i forbindelse med EF-debatten, er blevet gennemført og efter min mening må give en hel del at tænke på i retning af besparelser i den besværlige og utiltalende form for kontrol, der ellers er karakteristisk for fritidsundervisningen. Det forekommer mig derfor at være meget spændende at høre, om ikke ministeren har tænkt sig netop at drage nytte af de erfaringer, man har høstet i denne form for folkeoplysning, for at forenkle og forbedre det fritidsundervisningssystem, som det kan forstås på bemærkningerne at man har tænkt sig at arbejde videre med.

Jeg vil meget gerne medvirke til en velvilig behandling af det foreliggende forslag, sådan som det er udarbejdet, og er interesseret i, på hvilken måde man kan medvirke til at nedsætte udgifterne ved at forhindre oprettelse af alt for små hold, uden at det igen medfører en forøgelse af administrationen, en forøgelse af kontrolapparatet. Under alle omstændigheder vil jeg meget gerne være med til, at man også på længere sigt søger at opnå, at de midler, der anvendes,

[Kristine Heltberg.]

går til undervisning og ikke i så høj grad, både hvad tid og penge angår, til en meningsløs administration.

Undervisningsministeren (*Knud Heinesen*): Jeg vil gerne takke ordførerne for socialdemokratiet og socialistisk folkeparti for en velvillig modtagelse af dette forslag, og måske jeg måtte få lov at begynde med at sige til fru Kristine Heltberg, at også jeg synes, der er træk i EF-oplysningsmønstret, som er interessante, og som kan give anledning til overvejelser med henblik på fremtidige ændringer af fritidsloven.

Til fru Gerda Møller vil jeg gerne sige, at man naturligvis kan anstille den betragtning, som fru Gerda Møller gjorde det, at forslaget stemmer dårligt med sparebestræbelserne. Den side af sagen skal jeg vende tilbage til, men jeg skal her gøre den bemærkning, at socialdemokratiet naturligvis ikke er tilhænger af betalingsprincipper med social slagside.

Hr. Robert Christensen hæftede sig meget ved, at man i en tv-udsendelse for nylig hørte nogen udtale sig, som var tilfreds med det, de skulle betale i aftenskolen. Det var nu ikke så svært at forstå, hvorfor de var det; de havde valgt at gå der, og man havde glemte at spørge dem, der ikke havde råd til at deltage i den pågældende undervisning. Jeg mener ikke, der kan være nogen som helst tvivl om, at de gennemførte besparelser har en social slagside. Jeg må måske henvise til den sidste undersøgelse, der er gennemført på området; jeg tænker på fru Ruthilt Lemches undersøgelse fra november 1971, som også blev omtalt i den tv-udsendelse, hr. Robert Christensen refererede til. Denne undersøgelse viser, at der i 1971-72, for så vidt angår Københavns kommunes aftenskole og aftenhøjskole, skulle være tale om en nedgang på ca. 57 pct. i antallet af elever i aftenskolen i forhold til 1968-69 og på ca. 44 pct. i aftenhøjskolen. Det fremgår endvidere, at der er sket en forskydning i deltagerens erhverv, idet gruppen af pensionister har vist fremgang, mens gruppen af husmødre er gået væsentligt ned, og undersøgelsen viser endelig, at betalingsforpligtelsen i særlig grad har ramt de lavest lønnede. Denne undersøgelse bekræfter således andre stikprøveundersøgelseres resultater. Men jeg

vil for god ordens skyld sige til hr. Robert Christensen, at jeg medvirker gerne til besparelser også på dette område, men begribeligvis ikke til besparelser med social slagside.

Jeg lovede at vende tilbage til hele besparelsspørgsmålet, som jo blev strejft af fru Gerda Møller, hr. Robert Christensen og hr. Samuelsen, ligesom hr. Bent Sørensen var inde på betragtninger vedrørende udgifterne. Jeg kan i forbindelse med det i bemærkningerne til lovforslaget og i fremsættelsestalen vedrørende de økonomiske konsekvenser anførte oplyse, at det nu har vist sig, at forbruget på bevillingen til fritidsundervisning for voksne, der i finansåret 1970-71 androg 27,3 mill. kr., i finansåret 1971-72 har andraget 43 mill. kr., hvilket betyder et merforbrug i forhold til finanslovbevillingen på 31 mill. kr. i stedet for den af den tidligere regering forudsatte besparelse på 20 mill. kr. Det må jo siges at være et gloriøst resultat, ikke mindst på baggrund af de sparetaler, som vi har hørt her i tinget i forbindelse med dette forslag.

Dette merforbrug kommer til trods for en forventet aktivitetsnedgang, for så vidt angår deltagertallet, på et sted imellem 15 og 25 pct., og det skyldes bl. a., at der oprettes hold med for få deltagere. Det betyder, at det, ganske uanset om deltagerbetalingen er på en tredjedel eller på en sjettedel, er helt nødvendigt at indføre nye regler for det kommende undervisningsår; ja, det betyder, at det måske endda havde været billigere at undlade gennemførelsen af den af den tidligere regering krævede såkaldte besparelse. Dette spørgsmål kan ikke på nuværende tidspunkt besvares entydigt, fordi der også er andre årsager til dette merforbrug, herunder en række afregningstekniske ting, som det måske fører for vidt at komme ind på ved denne lejlighed.

Endelig skal jeg da også for god ordens skyld oplyse, at især specialundervisningen, som jo er gratis, er udvidet, ligesom initiativtagere, der ikke tidligere har søgt støtte via fritidsloven, i stigende omfang udnytter lovens muligheder f. eks. med hensyn til aktiviteter på det sociale område.

Med henblik på bedre budgetlægning arbejder ministeriet nu med forslag til en forbedring af det statistiske materiale på området såvel indholdsmæssigt som i tidsmæssig

[Undervisningsministeren.]

henseende. Man har i denne forbindelse været inde på, om der én eller flere gange om året kunne indhentes oplysninger om hovedtendenser i udviklingen på området, en såkaldt temperaturstatistik.

Jeg har selvfølgelig på baggrund af dette økonomiske resultat overvejet, på hvilken måde man kan få en styring af området, sådan at der ikke, som det nu synes i et vist omfang at være tilfældet, oprettes hold med urimeligt få deltagere. Jeg mener, det er uheldigt at vende tilbage til kravet om et deltager gennemsnit — og det forstod jeg at flere ordførere var enige i — idet effektive kontrolforanstaltninger med et sådant gennemsnit vil blive for omfattende; jeg henviser til bemærkningerne til lovforslaget om denne sag.

Derimod finder jeg, at det ville være rimeligt, at man overvejer at fastsætte et minimumstal af deltagere for at påbegynde et kursus, f. eks. 15 deltagere — vi kan naturligvis også diskutere et andet tal — eller at give en bemyndigelse til ministeren til at fastsætte mindstetal. Et sådant forslag vil ikke medføre særlige kontrolforanstaltninger, idet det formentlig vil være tilstrækkeligt, f. eks. at den enkelte deltager skriftligt bekræfter sin indmeldelse, som vedlægges ansøgningen om godkendelse af holdet.

Jeg mener i øvrigt naturligvis, at man kan overveje dispensationsmuligheder fra et sådant eventuelt krav om minimumsdeltagerantal f. eks. for tyndt befolkede områder, og jeg mener også, at man må søge at klargøre afgrænsningen over for specialundervisningen.

Jeg vil også henlede opmærksomheden på det nuværende princip for beregning af lederhonorar. Som kriterium for beregning af honoraret anvendes skolens totale undervisningstimal, hvilket må formodes at stimulere oprettelse af mange små hold, og jeg vil foreslå, at man i udvalgsarbejdet tager disse spørgsmål op til nærmere overvejelse.

Flere ordførere beskæftigede sig med den administrative side af sagen i øvrigt, og her

vil jeg gerne sige til fru Gerda Møller, at dette forslag betyder ingen yderligere administrative besværligheder. Også hr. Samuelson var inde på administrationsspørgsmålet, og det samme gælder hr. Bent Sørensen. Måske må jeg først sige om skemaerne, som der er megen diskussion om, at skemaernes funktion jo er at skaffe dokumentation for, om godkendelses- og tilskuds betingelser er opfyldt. Man har tilstræbt et let anvendeligt system. Blanketterne kan gennemskrives i flere eksemplarer i én arbejdsgang, og alle tilrettelæggelsesformer kan søges på samme formular. Systemet har man endvidere til sigtet skal være lige anvendeligt for små virksomheder med få hold og store virksomheder med indtil flere hundrede hold, og endvidere har man tilstræbt, at de indhentede data skal kunne edb-behandles. Som grundlag for udformningen af skemaerne ligger en analyse af loven om fritidsundervisning og bekendtgørelsen, som forlanger ca. 200 data opgivet pr. hold. Disse data fordeles på godkendelsesfasen, gennemførelsesfasen og tilskudsfasen. Oplysninger til brug for godkendelse af ledere og lærere indsendes kun første gang, en leder eller lærer søges godkendt, og herefter henvises til tidligere indsendte oplysninger. Systemet er altså en forenkling i forhold til tidligere praksis.

Lov om fritidsundervisning har 8 tilrettelæggelsesformer for voksne, som alle kan søges i samme ansøgning på samme formular, uanset hvor mange hold og uanset hvilke tilrettelæggelsesformer det drejer sig om; der er herved opstået en forenkling, som ikke mindst ledere af større aftenskoler har påskønnet, men yderligere forenklinger må gennemføres.

Jeg har også med interesse fulgt den debat, der er foregået om administrationsapparatet på området, og det skal erkendes, at det er tungt. I dag er forholdet det, at en sag skal passere voksenundervisningsnævnet, fritidskommissionen, kommunalbestyrelsen og amtsrådet, og hertil kommer, at flere kommuner har oprettet særlige udvalg

[Undervisningsministeren.]

til behandling af sagerne forinden forelæggelse i kommunalbestyrelsen.

I forbindelse med den kommende revision af skolestyrelsesloven og fritidsloven må disse problemer gøres til genstand for en nærmere undersøgelse, fordi en administrativ forenkling på dette område forudsætter en ændring af denne lovgivning, hvad man vist ofte er tilbøjelig til at overse i diskussionen.

Selv om jeg ikke kan takke ordførerne for de borgerlige partier for tilslutning til forslagetets kerne, kan jeg give al tænkelig tilslutning til i udvalget at drøfte formlerne for en administrativ forenkling og en hensigtsmæssig kontrol.

Bent Sørensen: Det lød jo fra hr. Robert Christensens og hr. Samuelsen's side, som om den forrige regering havde fremsat forslaget om indførelse af betalingsprincippet, fordi det ville lette administrationen, og hr. Robert Christensen sagde, at det var den tredjedel, man ville indføre, som man havde for interessegrupperne. Hvis ikke jeg husker helt galt, var det således, at det forslag, der blev fremsat af den daværende minister, gik ud på en timebetaling, og det var først, da det kom til behandling i undervisningsudvalget, at man ændrede sagen, så at fremstille det på den måde, at det ligefrem fra regeringens side dengang var lagt op som en administrativ forenkling, er vistnok at stramme det lige rigeligt nok. Det var fremlagt direkte som et besparelsesforslag dengang.

Når man siger, at den kompetencegivende undervisning er fri, og dér kan man da gå hen og få al den undervisning, man ønsker, så vil jeg alligevel tilføje, at det behøver jo ikke altid at skulle være kompetencegivende undervisning, det er også de almene fag som dansk, engelsk, regning, tysk og så fremdeles, almene aftenskolefag. Her må man betale, og det er dette princip, vi gerne skulle angribe.

Gerda Møller: Ministeren sagde i sit svar bl. a. til mig, at forslaget ikke betyder administrative besværligheder, men vi skal jo altså alligevel operere med — og det var det, jeg var bange for, og det, jeg fremførte i min tale — nogle minimumstal eller mind-

stetal. Godt nok sagde ministeren, at det ikke ville kræve særlige kontrolforanstaltninger, men lad os nu lige se, når det skal ud i praksis, om det kan gøres med den skriftlige bekræftelse.

Så var ministeren inde på, hvor meget loven havde kostet mere i forhold til året før, og at det måske havde været billigere ikke at gennemføre det spareforslag, som vi vedtog sidste år, og vi fik tallet, at det havde kostet 31 mill. kr. mere. Ja men hvad siger det tal i grunden, så længe der ikke er nogen specifikation, der følger med det tal? Vi ved jo ikke spor om, når vi ikke får andet end det tal og ikke har nogen specifikation bag, om ikke tallet, hvis vi havde haft den gamle lov, havde været 40-50-60-70 eller 80 mill. kr. Tallet siger for mig ingenting. Det kan jo dække, som ministeren selv var inde på, mange andre ting, det kan f. eks. dække undervisningsmateriale, og det kan dække lokaler.

Jeg vil slutte med at sige, at det, jeg efterlyste, var yderligere forenklinger. Jeg vil ikke sige, at det glædede mig, men det var dog rart at få bekræftet fra ministerens side, at også ministeren er af den opfattelse, at der tiltrænges yderligere forenklinger, og at administrationsapparatet stadig væk er meget tungt; det hører vi jo fra de mennesker, der beskæftiger sig med det. Vi ved godt — vi var inde på det under vores udvalgsbehandling ved sidste lovændring — at skal vi have administrationen lettet, må vi have styrelsesloven lavet om; men skal vi så ikke se at få taget fat på det, således at der ikke skal gå alt for mange år, før vi kan få de lettelser og dermed de besparelser, der kan ligge i dette forslag.

Robert Christensen: Jeg vil gerne sige til hr. Bent Sørensen, at det er rigtigt, at da lovforslaget sidste år kom frem, gik det på en timebetaling, men denne timebetaling passede praktisk taget på 1/3 af det, der var dengang, og det samme var der tale om, da hr. K. B. Andersen i sin tid kom med det første lovforslag om interessegrupperne for voksne. Når vi så ændrede det, var det simpelt hen, fordi 1/3 ville bevirke, at den fulgte med lønstigningen for timerne, mens derimod en kontant betaling pr. time ville blive stående stille.

Fra hr. Bent Sørensen fik vi igen denne

[Robert Christensen.] smukke, smukke tale om, at det også er de almene fag, dansk og engelsk, og hvad der blev nævnt, der bør være gratis i aftenskolen, og det lød jo smukt. Men der er jo mange andre fag end disse, og disse fag kan for øvrigt tages i den prøveforberedende undervisning; så er de gratis. Det sidste, jeg har hørt, er, at vort største oplysningsforbund har startet et kursus, det reklamerer for i øjeblikket, med vejledning i bjergbestigning. Det kan da godt være, det skal være gratis; men det er da nok ikke noget, man kan få megen nytte af her i landet, hvor trækprocenten som bekendt er det højeste punkt.

Til ministeren har jeg også en bemærkning angående de tal, vi fik opgivet: at vi i stedet for en besparelse kom af med 31 mill. kr. mere. Det skulle vel være for at fortælle os, hvor dårlige vi har været til at planlægge sidste år. Det kommer for øvrigt ikke spor bag på mig; at loven ikke kom til at koste mindre, men at den kom til at koste mere, men da det jo ser ud til, at dette forslag alligevel skal i udvalg, kan vi jo grave i det dér, for jeg tror faktisk, der er en besparelse på det, vi kalder de almene aftenskoledhold, men at vi har den meget store stigning i udgiften, som ministeren nævnte, på specialkursus. Så vidt jeg ved, har vi dog også en væsentlig stigning i antallet af elever på de prøveforberedende kursus, og mon ikke en hel del af millionerne ligger her? Så er vi ovre i disse undervisninger, hvor der går en del elever og tager teknisk forberedelse I og II og højere forberedelse, en del elever, der ikke havde de muligheder, da de var i den alder, hvor det er mere normalt at gøre det, altså en del mennesker i samfundet, der af den ene eller den anden grund er faldet ud af uddannelsessystemet, som nu får en mulighed for at komme med igen. Mon ikke vi ser en del af disse elever senere gå i gang med en eller anden af de mellemuddannelser, som de prøveforberedende eksamener, er adgangsgivende til? Vi har fra mit parti altid sagt, at på det område har vi ikke noget imod at loven bliver brugt, fordi uddannelse i fritiden faktisk er den billigste form for uddannelse, vi kan give, men det er for at undgå alt det, som ikke ligefrem kommer ind under dette, at vi har sat betalingen ind.

Til sidst vil jeg gerne give ministeren et

tilsagn. Jeg tror også, det er nødvendigt med en ændring i skolestyrelsesloven for at forenkle administrationen, og det vil vi meget gerne være med til at tale om, hvis det er den vej, vi skal frem.

Samuelson: Jeg vil også meget gerne være med til i udvalget at se på de tal, som undervisningsministeren opgiver, og få dem udspecificeret, men jeg vil lige gøre opmærksom på, at den besparelse, som man altså skulle foretage dengang, var en ekspresag; og så var det en sag om at finde en besparelse, som ikke bare varede 1 år, men var langsigtet. At så lønninger kan stige, og at holdene kan blive forskellige, er noget andet.

Men det, som man også var inde på, var, at man bedre kunne administrere sådan, at man kom til at betale lidt ikke alene for bjergbestigning, men måske også for finere madlavning, vinkendskab osv.

Må jeg sige til hr. Bent Sørensen, at mit partis ordfører i denne sag, hr. Bernhard Baunsgaard, allerede under første behandling af den gamle lov gjorde opmærksom på, at ud over at man altså fik nogle penge i kassen, var der mulighed for at gennemføre nogle forenklinger i administrationen.

Men der ligger altså en lang række problemer her. Jeg synes, jeg må gøre opmærksom på, at det er meget beklageligt for os, at vi på mindre end 20 arbejdsdage nu skal gå alle disse problemer igennem, for det er jo ikke bare spørgsmålet om at ændre procenten; der har været rejst mange spørgsmål, som vi må tage fat på i udvalget. Jeg kan overheadet ikke se, hvordan det skal være muligt at nå at gennemføre en fornuftig ordning.

Til sidst vil jeg udtrykke det håb for undervisningsministeren, når nu hr. Per Hækkerup åbner for sin pose i slutningen af denne måned, at han så må være lige så heldig, som hans forgænger, hr. Helge Larsen, var.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Det er rigtigt, som fru Gerda Møller sagde det, at dette at operere med et minimumstal naturligvis medfører nogle administrative ændringer, men jeg tror, fru Gerda Møller på baggrund af de tal, som er fremkommet vedrørende merudgifterne, vil være

[Undervisningsministeren.]

enig i, at ganske uanset om man var kørt videre med en tredjedel eller en sjettedel, ville det være nødvendigt at se på administrative ændringer. Det er fuldstændig rigtigt, som fru Gerda Møller understregede det, at merudgiften har flere årsager; desværre er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at splitte den op, men det er klart, at lige så snart vi får et grundlag for en grundigere analyse af dette tal, vil resultatet blive meddelt udvalget; det er samtidig et svar også til hr. Robert Christensen og til hr. Samuelsen. Til hr. Robert Christensen vil jeg dog sige, at det overraskede mig lidt, at fremstillingen nærmest var af en sådan art, at man måtte tro, at den tidligere regering med overlæg havde gennemført en besparelse, der medførte en merudgift.

Men jeg takker for tilsagnet om at ville medvirke til lovændringer, der kan forenkle administrationen på dette område.

Jeg skal sige til hr. Samuelsen, at det kan ikke bestrides, at der ikke er megen tid i denne omgang, men jeg tror godt, vi kan få gennemført fornuftige ordninger, som er forholdsvis overskuelige.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold): Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat).

(Lovforslaget (nr. 217) findes i tillæg A. sp. 7413, fremsættelsen i tidenden sp. 3754).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hans Lund: Hvis alle gode kræfter ville medvirke, er der ingen tvivl om, at vi kunne skabe en fornuftig og brugbar kildeskatte-

ordning efter de principper, den nuværende kildeskat hviler på. Jeg ved, at finansministeren er yderst virksom for at få nødvendige forbedringer gennemført, og jeg tror på, at der her i folketinget er et oprigtigt ønske om at få det bedst mulige resultat.

Vi har jo allerede foretaget adskillige ændringer i kildeskatteloven, og vi er altså nu igen på vej til nye ændringer. Det var et stort lovkompleks, vi i sin tid vedtog, da kildeskatten skulle indføres, og det er noget, der siger sig selv, at når man ikke havde tilstrækkeligt med erfaringsmateriale — det materiale, man havde, var i hvert fald meget skrøbeligt — så skulle der ske fejl, og der er sket fejl såvel i lovgivningen som i administrationen, men lad det nu ligge.

Vi har såvel i det statslige som i det kommunale administrationsapparat gode kræfter, der er parat til at stille deres erfaringer og viden til rådighed, og efter min mening skal vi i hvert fald i den revision, der skal foretages, i størst muligt omfang trække på den ekspertise, der er.

Vi har netop i disse dage modtaget Poul Dahlgaard-udvalgets betænkning; også her er der ting, som jeg i hvert fald mener at skatteudvalget bør se nærmere på og lade indgå i overvejelserne, når vi nu skal ændre loven.

Det foreliggende forslag om ændringer i kildeskatteloven kan jeg kun hilse med tilfredshed, og jeg skal ikke begynde at remse alle paragrafferne op eller læse op af bemærkninger osv. Men jeg tror da nok, vi må hilse med tilfredshed, at man ændrer på reglerne for hustrubeskating; hvor der er tale om pensionsindtægter fra en tidligere afdød ægtefælles arbejdsgiver; og jeg synes, det er rimeligt, at konen får pensionen som særskilt indkomst i stedet for som nu, hvor den skal beskattes hos den nye mand; det kunne godt give anledning til visse ægteskabelige stridigheder. Der skal gælde det samme for de revalideringsydelse, som er nævnt i loven.

Jeg kan ikke andet end anerkende, at man laver om på § 54 med hensyn til forskudsregistrering. Rigtigt administreret mener jeg i hvert fald, at det er en god ændring, og jeg tror, at det, det gælder om, er, at vores forskudsregistrering i kildeskatten kommer den aktuelle indtægt så nær, som muligt, men jeg er da klar over, at der på